

Laatustrategian vaikutukset ammatillisen oppilaitoksen arkeen

Opetusneuvos Tarja Riihimäki

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinta

- Lähtökohtia
 - Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan keskeisiä periaatteita:
 - asiakaslähtöisyys, luottamus, toiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys, erinomaisuuteen pyrkiminen, tasalaatuisuus, innovatiivisuus, uudistumiskyky ja toisilta oppiminen
 - Laadunhallinta on keskeinen johtamisen väline
 - Kansalliset tavoitteet koulutuksen tuloksille ohjaavat koulutuksen järjestäjien toimintaa
 - Lasinsäädäntö velvoittaa itsearviointiin ja ulkopuoliseen arviointiin
 - Koulutuksen laadun läpinäkyvyys kaikille sidosryhmille
 - opiskelijat
 - työelämäyhteistyö
 - kansainvälinen yhteistyö ja liikkuvuus

Laadunhallinnan kokonaisuus ja säädökset

- Ohjausvälineitä:
 - kansallinen koulutuspoliittinen ohjaus (normit, informaatio-ohjaus)
 - koulutuksen järjestäjien oma laadunhallinta ja arviointi
 - ulkopuolinen arviointi (Koulutuksen arviointineuvosto tai muu tahoo), oppimistulosten seuranta
- Raamit lainsäädännöstä:
 - koulutuksen järjestämisen yleiset edellytykset (laki ammatillisesta koulutuksesta): koulutuksen **tarpeellisuus**, koulutuksen järjestäjällä tulee olla **ammattilliset ja taloudelliset edellytykset** koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen
 - koulutuksen järjestäjä:
 - velvollisuus arvioida säännöllisesti järjestämänsä koulutusta ja sen vaikuttavuutta
 - velvollisuus osallistua koulutuksen ulkopuoliseen arviointiin
 - avoimuus: keskeiset tulokset julkistettava
 - ulkopuolinen arviointi OKM:n arviointisuunnitelman mukaan (Koulutuksen arviointineuvosto tai muu tahoo)
 - oppimistulosten valtakunnallinen arviointi Opetushallituksen tehtävä

Kansallinen koulutuspoliittinen ohjaus (1)

- Koostuu normeista, tulosohjauksesta, rahoitukseen liittyvistä ohjeista sekä informaatio-ohjauksesta
- Ohjausinformaation lähteitä:
 - hallitusohjelma
 - koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma (mm. kehittämis- ja mitoitustavoitteet) – seuraava KESU lähtee lausuntokierrokselle syyskuun alussa – hyväksytään joulukuussa
 - valtion talousarvio
 - tavoite- ja seurantaindikaattorit: perusopetuksen päättäneiden sijoittuminen (42,5 % amm. koulutukseen ja 3 % valmistaviin koulutuksiin), ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden työllistymis- ja jatko-opintoihin sijoittumisaste (76 %), keskeyttäminen (7,5 %), läpäisyaste (62,5 %)
 - koulutuksen järjestämislupa
 - määrittelee mm. koulutusalat, opiskelijamäärän, erityistehtävät, koulutuksen järjestämipaikkakunnat
 - luvan myöntämistä edeltää koulutuksen järjestämisedellytysten arviointi
 - lupa voidaan peruuttaa, jos järjestämisedellytykset riittämättömät
 - perustutkintojen perusteet
 - tavoitteet koulutuksen tuottamalle osaamiselle
 - laadunvarmistus yhteistyössä työelämän kanssa mm. ammattiosaamisen näytöillä

Kansallinen koulutuspoliittinen ohjaus (2)

- Rahoitusjärjestelmä
 - kustannuksiin perustuva laskennallinen rahoitus, jota täydentää tuloksellisuuden perusteella myönnettävä rahoitus (3 %, n. 50 M€ - laajenemassa)
- Tuloksellisuusrahoitus
 - tulosrahoitus: määrällisiin indikaattoreihin perustuva rahoitus
 - mittarit:
 - vaikuttavuus (työllistyminen, jatko-opiskelu, keskeyttäminen, läpäisy)
 - henkilöstö (opettajien muodollinen kelpoisuus, panostus henkilöstön kehittämiseen)
 - vaikuttavuus- ja henkilöstömittareista muodostetaan **tulosindeksi**, johon tulosrahoitus perustuu
 - laatupalkinto: toteutetaan tällä hetkellä laatupalkintokilpailuna (EFQM) – tutkintoon johtava ammatillinen peruskoulutus
 - jatkuva laadun arviointi ja kehittäminen
 - vuosittain erityisteema (2011 yksilölliset oppimispolut, 2012 hyvinvoiva oppimisympäristö)
 - toimii laatutyön yhtenä menetelmänä = ulkopuolinen arviointi

Kansallinen koulutuspoliittinen ohjaus (3)

- Valmisteilla ammatillisen koulutuksen laatustrategian toteuttamisen toimenpideohjelma
- Ammatillisen koulutuksen laadunhallintasuositus = suositus laadunhallinnan sisällöstä/osa-alueista
 - koulutuksen järjestäjä valitsee toimintaansa sopivan laatujärjestelmän
- Laadunhallintasuosituksen pääajatus on jatkuva kehittäminen ja pyrkimys erinomaisuuteen
- Kansallinen ulkopuolinen arviointi:
 - koulutuksen järjestäjällä velvollisuus osallistua
 - periaatteena kehittävä arviointi, jolla tuetaan toiminnan kehittämistä
 - tietoa koulutuksen kehittämisestä kansallisella tasolla

EQAVET - ammattikoulutuksen laadunvarmistuksen eurooppalainen viitekehys

- Sisältää
 - yhteiset laatuvaatimukset ja ohjeelliset kuvaajat viitekehysten täytäntöönpanoa varten
 - yleiset laatuindikaattorit ammattikoulutuksen järjestelmien arvioimiseksi
- Sovellettavissa erilaisiin kansallisiin järjestelmiin
- Kannustaa laadun jatkuvaan parantamiseen
- Korostaa toimijoiden omaa vastuuta ja roolia laadunvarmistuksessa
- Luo yhteisiä puitteita eurooppalaisella tasolla
 - tukee muiden yhteisten eurooppalaisten välineiden käyttöönottoa (opintosuoritusten siirtojärjestelmä ECVET, tutkintoviitekehys EQF, kansallinen tutkintoviitekehys NQF)
- Eurooppalainen ammatillisen koulutuksen laatuverkosto EQAVET
 - <http://www.eqavet.eu/>
- Kansalliset kontakti-/yhteyspisteet (Suomessa Opetushallitus)
- Parlamentti hyväksyi suosituksen keväällä 2009
 - http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc1134_en.htm

Laatustrategian linjauksia

- Laadunhallinta on systemaattista
 - ammatillisen koulutuksen ohjausvälineet tukevat läpinäkyvästi laadun kehittämistä
 - ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on vuoteen 2015 mennessä toimiva laadunhallintajärjestelmä/toimintajärjestelmä
- Ammatillisen koulutuksen järjestämisedellytysten arvioinnilla ja seurannalla on selkeä rooli laadunvarmistuksessa ja laadun jatkuvassa parantamisessa
 - kehitetään kriteeristö ammatillisen koulutuksen järjestämisedellytysten arviointiin
 - kehitetään järjestämislupien sähköisen asioinnin tukijärjestelmä
 - kehitetään toimintatapoja, joilla voidaan tarvittaessa tukea koulutuksen järjestäjiä järjestämisedellytysten vahvistamisessa
 - koulutuksen järjestäjät seuraavat ja arvioivat säännöllisesti koulutuksensa ja tutkintojensa järjestämisedellytyksiä

- Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä tukee koulutuksen järjestäjien toiminnan laadulle ja sen jatkuvalla parantamiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista
 - ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää selkeytetään:
 - suoraan koulutuksen järjestäjälle maksettava rahoitus määräytyy yhtenäisin, läpinäkyvin ja johdonmukaisin perustein eri koulutuksen järjestämismuodoissa
 - vahvistetaan tuloksellisuuden painoarvoa rahoituksessa ja kehitetään tulosrahoituksen mittaimia
- Ammatillisen koulutuksen ohjaus ja päätöksenteko perustuu kaikilla tasoilla luotettavaan ja monipuoliseen tulos- ja arviointitietoon sekä muuhun tietoperustaan.
 - luodaan ammatilliseen koulutukseen yhtenäinen tietoarkkitehtuuri ohjauksen, seurannan ja päätöksenteon tueksi
 - vahvistetaan koulutuksen arviointisuunnitelman roolia osana laadunhallintaa
 - kehitetään ammatillisen koulutuksen kansallista arviointia siten, että sen tuloksia voidaan tehokkaammin hyödyntää koulutuksen kehittämisessä
 - tehostetaan ennakoititiedon käyttöä päätöksenteossa

- Koulutuksen laatu on läpinäkyvää ja perustuu julkisiin tulostietoihin.
 - julkistetaan keskeiset koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta koskevat tulokset
 - koulutuksen järjestäjät varmistavat, että keskeiset toimintaa ja sen laatua kuvaavat tulokset ovat sidosryhmien saatavilla (esim. www-sivuilla)
 - sähköisiä tietojärjestelmiä kehitetään siten, että ne tuottavat toiminnan ohjaamisen, johtamisen ja kehittämisen edellyttämää vertailutietoa
- Laadunhallinnassa eri vaiheessa olevien koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan kehittämistä tuetaan systemaattisesti ja pitkäjänteisesti itsearvioinnin, vertaisoppimisen ja -arvioinnin, tunnustusten ja palkitsemisen avulla.
 - valmistellaan kehittämisen tueksi työvälineitä ja tukimuotoja eri vaiheessa laatutyötä oleville koulutuksen järjestäjille.
 - itsearviointi, vertaisoppiminen ja -arviointi, tunnustukset ja palkitseminen
 - madalletaan kynnyksiä työkalujen ja tukimuotojen käyttämiseen
 - kehitetään laadusta palkitsemista siten, että se tukee erityisesti laadun jatkuvaa kehittämistä ja erinomaisuuteen pyrkimistä

- Koulutuksen järjestämisen, hallinnon ja toiminnan kehittämisen edellyttämä osaaminen on vahvaa ja ajantasaista, ja sitä kehitetään jatkuvasti.
 - koulutuksen järjestäjät varmistavat opetus- ja muun henkilöstön, johdon ja työpaikkaohjaajien ajantasaisen osaamisen sekä huolehtivat työyhteisön ja opiskelijoiden hyvinvoinnista
 - opetushallinto turvaa opetus- ja muun henkilöstön perus- ja täydennyskoulutuksen riittävän tason
 - opetushallinto ja koulutuksen järjestäjät varmistavat yhteistyössä työpaikkojen kanssa työpaikkojen ja työpaikkaohjaajien riittävän koulutuksen ja työpaikalla tapahtuvan oppimisen ohjaamiseen
- Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnassa on käytössä yhtenäiset toimintaperiaatteet, toimintatavat ja prosessit, jotka edistävät koulutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.
 - koulutuksen järjestäjillä on yhtenäiset ja asiakkaiden tiedossa olevat pedagogista ja muuta toimintaa koskevat toimintaperiaatteet
 - koulutuksen järjestäjät varmistavat, että kaikki opiskelijat saavat riittävästi opetusta, ohjausta ja tukipalveluja eri oppimisympäristöissä
 - opetushallinto varmistaa tutkintojärjestelmän toimivuuden, joustavuuden ja työelämävastaavuuden ja kehittää tutkinnon perusteiden valmistelu-, tuki- ja seurantaprosessia.

- Laadun parantaminen ja kehittäminen perustuvat jatkuvaan oppimiseen ja toiminnan kehittämiseen.
 - kehitetään menetelmiä hyvien käytäntöjen tunnistamiseksi ja hyödyntämiseksi
 - tuetaan ja kehitetään vertaisoppimista ja –arviointia kansallisesti ja kansainvälisesti
 - tiivistetään yhteistyötä laadunhallinnassa korkea-asteen koulutuksen, perusopetuksen ja muiden hallinnonalojen toimijoiden kanssa
 - tuetaan järjestelmällistä oppimista ja innovaatiotoimintaa laadun parantamiseksi
- Ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa toteutetaan ja kehitetään aktiivisesti yhteistyössä kansallisten ja kansainvälisten kumppanien kanssa.
 - kehitetään ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kansallisen yhteyspisteen toimintaa
 - laadunvarmistuksen kansallinen yhteyspiste toimii aktiivisesti koulutuksen järjestäjien tukena laadunhallinnassa ja tiivistää yhteistyötä muiden kansallisten yhteyspisteiden kanssa.
 - tiivistetään yhteistyötä yhteisiin eurooppalaisiin välineisiin (EQAVET; EQF/NQF ja ECVET) liittyvässä laadunvarmistuksessa